

European Commission
against Racism and Intolerance

COUNCIL OF EUROPE

CRI(2003) 8 REV.
Version grecque
Greek version

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑΣ

**ΣΥΣΤΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 7 ΤΗΣ ΕCRI ΠΕΡΙ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΦΥΛΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ**

**ΕΓΚΡΙΘΗΚΕ ΣΤΙΣ 13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2002
ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΙΣ 7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017**

Secretariat of the European Commission against Racism and Intolerance
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Tel: +33(0)3 90 21 46 62
E-mail: ecri@coe.int

Επισκεφθείτε το web site μας: www.coe.int/ecri

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI):

Θυμίζοντας τη Διακήρυξη που υιοθετήθηκε από τους Αρχηγούς Κρατών και Κυβερνήσεων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης στην πρώτη τους Συνάντηση Κορυφής που πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη στις 8-9 Οκτωβρίου 1993·

Θυμίζοντας ότι το Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας, που αναπτύχθηκε ως τμήμα της Διακήρυξης αυτής, ανέθεσε στην Επιτροπή Υπουργών να ιδρύσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, στην οποία δόθηκε η εντολή, μεταξύ άλλων, να διατυπώσει συστάσεις γενικής πολιτικής για τα κράτη μέλη·

Θυμίζοντας επίσης την Τελική Διακήρυξη και το Σχέδιο Δράσης που υιοθέτησαν οι Αρχηγοί Κρατών και Κυβερνήσεων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης στη δεύτερή τους Συνάντηση Κορυφής η οποία πραγματοποιήθηκε στο Στρασβούργο στις 10-11 Οκτωβρίου 1997·

Θυμίζοντας ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 της Παγκόσμιας Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι όσον αφορά την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα που απολαύουν·

Έχοντας υπόψη τη Διεθνή Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικής Διάκρισης·

Έχοντας υπόψη την υπ' αριθ. 111 Σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για τις Διακρίσεις στην Εργασία και την Απασχόληση·

Έχοντας υπόψη το άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου·

Έχοντας υπόψη το υπ' αριθ. 12 Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το οποίο διαλαμβάνει γενική ρήτρα για την απαγόρευση των διακρίσεων·

Έχοντας υπόψη τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων·

Λαμβάνοντας υπόψη το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

Λαμβάνοντας υπόψη την οδηγία 2000/43/EK του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνικής τους καταγωγής και την οδηγία 2000/78/EK του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία·

Έχοντας υπόψη τη Σύμβαση για την Πρόληψη και την Καταστολή του Εγκλήματος Γενοκτονίας·

Θυμίζοντας την υπ' αριθ. 1 σύσταση γενικής πολιτικής της ECRI σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας και την υπ' αριθ. 2 σύσταση γενικής πολιτικής της ECRI σχετικά με τους φορείς ισότητας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο·

Τονίζοντας ότι στις ανά χώρα εκθέσεις της η ECRI συνιστά συνήθως στα κράτη μέλη να λαμβάνουν αποτελεσματικά νομικά μέτρα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων·

Θυμίζοντας ότι στην Πολιτική Διακήρυξη που υιοθετήθηκε στις 13 Οκτωβρίου 2000 κατά την τελική συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου κατά του Ρατσισμού, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης δεσμεύτηκαν να εγκρίνουν και να εφαρμόσουν, όπου κρίνεται αναγκαίο, εθνική νομοθεσία και μέτρα διοικητικού χαρακτήρα, τα οποία ειδικά και συγκεκριμένα συμβάλλουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και την απαγόρευση των φυλετικών διακρίσεων σε όλους τους τομείς του δημόσιου βίου·

Θυμίζοντας επίσης τη Διακήρυξη και το Πρόγραμμα Δράσης που υιοθετήθηκαν στην Παγκόσμια Διάσκεψη κατά του Ρατσισμού, των Φυλετικών Διακρίσεων, της Ξενοφοβίας και των Συναφών Μορφών Μισαλλοδοξίας, η οποία διεξήχθη στο Durban της Νοτίου Αφρικής από τις 31 Αυγούστου έως τις 8 Σεπτεμβρίου 2001·

Αντιλαμβανόμενη ότι οι νόμοι μόνο δεν επαρκούν για την εξάλειψη του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, πεπεισμένη ωστόσο ότι αποτελούν ουσιώδη παράγοντα για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων·

Τονίζοντας ότι τα κατάλληλα νομικά μέτρα έχουν ύψιστη σημασία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων κατά τρόπο αποτελεσματικό, αποτρεπτικό και, στο μέτρο του δυνατού, ικανοποιητικό κατά τη γνώμη θύματος·

Πεπεισμένη ότι η δράση που αναλαμβάνει ο εθνικός νομοθέτης ενάντια στο ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις έχει επίσης εκπαιδευτικό χαρακτήρα για την κοινωνία, καθώς μεταδίδει το ισχυρό μήνυμα ότι καμία προσπάθεια νομιμοποίησης του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων δεν θα είναι ανεκτή σε ένα κράτος δικαίου·

Επιζητώντας, σε συνδυασμό με άλλες προσπάθειες που καταβάλλει η διεθνής και η ευρωπαϊκή κοινότητα, να συνδράμει τα κράτη μέλη στον αγώνα τους κατά του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, καθορίζοντας κατά τρόπο περιεκτικό και ακριβή τα βασικά στοιχεία που θα πρέπει να περιλαμβάνει η κατάλληλη εθνική νομοθεσία·

συνιστά στις κυβερνήσεις των κρατών μελών:

- α. να θεσπίσουν νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, στην περίπτωση που η εν λόγω νομοθεσία δεν υφίσταται ήδη ή είναι ατελής·
- β. να διασφαλίσουν ότι τα κατωτέρω βασικά στοιχεία περιλαμβάνονται στην εν λόγω νομοθεσία.

Βασικά στοιχεία της εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων

I. Ορισμοί

1. Για τους σκοπούς της παρούσας σύστασης, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:
 - α) Με τον όρο «ρατσισμός» νοείται η πεποίθηση ότι λόγοι όπως η φυλή¹, το χρώμα, η γλώσσα, η θρησκεία, η ιθαγένεια ή η εθνική ή εθνοτική καταγωγή δικαιολογούν την καταφρόνηση για ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων ή την έννοια της ανωτερότητας ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων.
 - β) Με τον όρο «άμεση φυλετική διάκριση» νοείται οποιαδήποτε διαφορετική μεταχείριση βασίζεται σε λόγους όπως η φυλή, το χρώμα, η γλώσσα, η θρησκεία, η ιθαγένεια ή η εθνική ή εθνοτική καταγωγή και η δικαιολόγηση της οποίας δεν είναι αντικειμενική και λογική. Η διαφορετική μεταχείριση δεν δικαιολογείται αντικειμενικά και λογικά, εφόσον ο επιδιωκόμενος στόχος δεν είναι θεμιτός ή δεν υφίσταται λογική σχέση αναλογικότητας μεταξύ των εφαρμοζόμενων μέσων και του επιδιωκόμενου στόχου.
 - γ) Με τον όρο «έμμεση φυλετική διάκριση» νοούνται οι περιπτώσεις όπου ένας φαινομενικά ουδέτερος παράγοντας, όπως διάταξη, κριτήριο ή πρακτική, δεν μπορεί να τηρηθεί εύκολα από άτομα τα οποία ανήκουν σε ομάδα που χαρακτηρίζεται διαφορετική λόγω φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, ιθαγένειας ή εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, ή θέτει σε μειονεκτική θέση τα εν λόγω άτομα, εκτός εάν ο παράγοντας αυτός δικαιολογείται αντικειμενικά και λογικά. Αυτό συμβαίνει όταν ο επιδιωκόμενος στόχος είναι θεμιτός και υφίσταται λογική σχέση αναλογικότητας μεταξύ των εφαρμοζόμενων μέσων και του επιδιωκόμενου στόχου.

II. Συνταγματικό δίκαιο

2. Το Σύνταγμα θα πρέπει να κατοχυρώνει την αρχή της ίσης μεταχείρισης, τη δέσμευση του κράτους να προάγει την ισότητα, καθώς και το δικαίωμα των ατόμων να μην υφίστανται διακρίσεις λόγω φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, ιθαγένειας ή εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής. Το Σύνταγμα δύναται να ορίζει τη δια νόμου θέσπιση εξαιρέσεων όσον αφορά την αρχή της ίσης μεταχείρισης, υπό τον όρο ότι δεν αποτελούν πράξεις διάκρισης.
3. Το Σύνταγμα θα πρέπει να ορίζει ότι δύναται να τίθενται περιορισμοί στην άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι με σκοπό την καταπολέμηση του ρατσισμού. Τυχόν τέτοιοι περιορισμοί θα πρέπει να συνάδουν προς την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

¹ Δεδομένου ότι όλοι οι άνθρωποι ανήκουν στο ίδιο είδος, η ECRI απορρίπτει τις θεωρίες που βασίζονται στην ύπαρξη διαφορετικών «φυλών». Στην παρούσα σύσταση, ωστόσο, η ECRI χρησιμοποιεί τον εν λόγω όρο, προκειμένου να διασφαλίσει ότι η προβλεπόμενη από τη νομοθεσία προστασία καλύπτει και τα άτομα που θεωρείται, γενικά και εσφαλμένα, ότι ανήκουν σε «άλλη φυλή».

III. Αστικό και διοικητικό δίκαιο

4. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει με σαφήνεια και να απαγορεύει την άμεση και έμμεση φυλετική διάκριση.
5. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι η απαγόρευση των φυλετικών διακρίσεων δεν παρακωλύει τη διατήρηση ή τη θέσπιση προσωρινών ειδικών μέτρων που αποσκοπούν είτε στην πρόληψη ή την αντιστάθμιση της μειονεκτικής θέσης στην οποία περιέρχονται άτομα για τους λόγους που καθορίζονται στο στοιχείο β) της παραγράφου 1 (εφεξής, «καθοριζόμενοι λόγοι») είτε ακόμη στην ενθάρρυνση της πλήρους συμμετοχής τους σε όλους τους τομείς του βίου. Η εφαρμογή των εν λόγω μέτρων δεν θα πρέπει να συνεχίζεται μετά την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.
6. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι οι ακόλουθες πράξεις, μεταξύ άλλων, θεωρούνται μορφές διάκρισης: διαχωρισμός, εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης δια συσχετισμού, αναγγελθείσα πρόθεση εφαρμογής διακριτικής μεταχείρισης, εντολή σε τρίτο για εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης, προτροπή προς τρίτο για εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης, συνδρομή προς τρίτο για εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης.
7. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι η απαγόρευση διακριτικής μεταχείρισης ισχύει για όλες τις δημόσιες αρχές, καθώς και για όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, σε όλα τα πεδία και κυρίως: την απασχόληση, την ιδιότητα μέλους σε επαγγελματικές οργανώσεις, την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη στέγαση, την υγεία, την κοινωνική προστασία, τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προορίζονται για το κοινό και τους κοινόχρηστους χώρους, την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, τις δημόσιες υπηρεσίες.
8. Ο νόμος θα πρέπει να υποχρεώνει τις δημόσιες αρχές να προάγουν την ισότητα και να αποτρέπουν την εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.
9. Ο νόμος θα πρέπει να υποχρεώνει τις δημόσιες αρχές να διασφαλίζουν ότι τα συμβαλλόμενα μέρη, στα οποία αναθέτουν συμβάσεις, χορηγούν δάνεια, επιδοτήσεις ή άλλα επιδόματα, τηρούν και προάγουν την πολιτική της απαγόρευσης των διακρίσεων. Ειδικότερα, ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι οι δημόσιες αρχές οφείλουν να αναθέτουν συμβάσεις, να χορηγούν δάνεια, επιδοτήσεις ή άλλα επιδόματα, υπό τον όρο ότι το άλλο συμβαλλόμενο μέρος τηρεί και προάγει την πολιτική της απαγόρευσης των διακρίσεων. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι η παραβίαση του εν λόγω όρου ενδέχεται να επιφέρει τη λύση της σύμβασης, τη διακοπή χορήγησης της επιδότησης ή των άλλων επιδομάτων.
10. Ο νόμος θα πρέπει να διασφαλίζει ότι τα θύματα της διακριτικής μεταχείρισης μπορούν εύκολα να κινούν δικαστικές ή διοικητικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Σε επείγουσες περιπτώσεις, τα θύματα της διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να μπορούν να προσφεύγουν σε ταχείες διαδικασίες οι οποίες οδηγούν σε προσωρινές αποφάσεις.

11. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι, εάν το άτομο που θεωρεί ότι ζημιώνεται λόγω πράξης διάκρισης προσαγάγει ενώπιον δικαστηρίου ή οποιασδήποτε άλλης αρμόδιας αρχής στοιχεία, από τα οποία τεκμαίρεται η εκδήλωση άμεσης ή έμμεσης διάκρισης, θα εναπόκειται στον εναγόμενο να αποδείξει ότι δεν υπήρξε διάκριση.
12. Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις όσον αφορά τις περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης. Οι εν λόγω κυρώσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν την καταβολή αποζημίωσης στα θύματα τόσο για υλικές ζημιές όσο και για ηθική βλάβη.
13. Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει τα απαραίτητα νομικά μέσα για το συνεχή έλεγχο του συνόλου των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που ισχύουν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο ως προς τη συμμόρφωσή τους με την απαγόρευση των διακρίσεων. Όσες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις αποδεικνύεται ότι δεν συνάδουν προς την απαγόρευση των διακρίσεων θα πρέπει να τροποποιούνται ή να καταργούνται.
14. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι οι διατάξεις που προβλέπουν διακριτική μεταχείριση και οι οποίες περιλαμβάνονται σε ατομικές ή συλλογικές συμβάσεις ή συμφωνίες, εσωτερικούς κανονισμούς επιχειρήσεων, κανόνες που διέπουν τις κερδοσκοπικές ή μη ενώσεις και κανόνες που διέπουν τα ελεύθερα επαγγέλματα και τις οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών θα πρέπει να τροποποιούνται ή να κηρύσσονται άκυρες.
15. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει την απαγόρευση της παρενόχλησης που σχετίζεται με έναν από τους καθοριζόμενους λόγους.
16. Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει την υποχρέωση κατάργησης της δημόσιας χρηματοδότησης των οργανώσεων οι οποίες υποδαυλίζουν το ρατσισμό. Στις περιπτώσεις που εφαρμόζεται σύστημα δημόσιας χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων, η εν λόγω υποχρέωση θα πρέπει να περιλαμβάνει την απαγόρευση της δημόσιας χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων που υποδαυλίζουν το ρατσισμό.
17. Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα διάλυσης των οργανώσεων που υποδαυλίζουν το ρατσισμό.

IV. Ποινικό δίκαιο

18. Ο νόμος θα πρέπει να επιβάλλει ποινές για τις ακόλουθες πράξεις, όταν αυτές διαπράττονται εσκεμμένα:
 - α) δημόσια υποκίνηση βίας, μίσους ή διακρίσεων,
 - β) δημόσιες προσβολές και δυσφήμιση ή
 - γ) απειλές

εναντίον ενός ατόμου ή ενός συνόλου ατόμων λόγω της φυλής, του χρώματος, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιθαγένειας ή της εθνικής ή εθνοτικής τους καταγωγής·

 - δ) δημόσια έκφραση, με ρατσιστικές προθέσεις, ιδεολογίας η οποία προβάλλει την ανωτερότητα ενός συνόλου ατόμων ή υποτιμά ή δυσφημεί το σύνολο αυτό λόγω της φυλής, του χρώματος, της

γλώσσας, της θρησκείας, της ιθαγένειας ή της εθνικής ή εθνοτικής του καταγωγής·

- ε) δημόσια άρνηση, υποβάθμιση, δικαιολόγηση ή υπεράσπιση, με ρατσιστικές προθέσεις, εγκλημάτων γενοκτονίας, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας ή εγκλημάτων πολέμου·
- στ) δημόσια διάδοση ή δημόσια διανομή -ή παραγωγή ή αποθήκευση με σκοπό τη δημόσια διάδοση ή διανομή- με ρατσιστικές προθέσεις έγγραφου, εικονογραφημένου ή άλλου υλικού σχετικού με τις πράξεις που αναφέρονται στα στοιχεία α), β), γ), δ) και ε) της παραγράφου 18·
- ζ) συγκρότηση ή ανάληψη της ηγεσίας ομάδας η οποία υποδαυλίζει το ρατσισμό· παροχή υποστήριξης στην εν λόγω ομάδα· συμμετοχή στις δραστηριότητές της με σκοπό τη συνέργεια στα αδικήματα που αναφέρονται στα στοιχεία α), β), γ), δ), ε) και στ) της παραγράφου 18·
- η) φυλετικές διακρίσεις κατά την άσκηση καθηκόντων στο πλαίσιο δημόσιου λειτουργήματος ή επαγγέλματος.

- 19. Ο νόμος θα πρέπει να επιβάλλει ποινές για τη γενοκτονία.
- 20. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι η σκόπιμη προτροπή, βοήθεια, εξώθηση ή απόπειρα διάπραξης οποιουδήποτε από τα ποινικά αδικήματα που αναφέρονται στις παραγράφους 18 και 19 συνιστά αξιόποινη πράξη.
- 21. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι, όσον αφορά όλα τα ποινικά αδικήματα που δεν ορίζονται στις παραγράφους 18 και 19, τα ρατσιστικά κίνητρα αποτελούν επιβαρυντικές περιστάσεις.
- 22. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι τα νομικά πρόσωπα είναι υπόλογα, δυνάμει του ποινικού δικαίου, για τα αδικήματα που ορίζονται στις παραγράφους 18, 19, 20 και 21.
- 23. Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις για τα αδικήματα που ορίζονται στις παραγράφους 18, 19, 20 και 21. Ο νόμος θα πρέπει επίσης να προβλέπει παρεπόμενες ή εναλλακτικές κυρώσεις.

V. Κοινές διατάξεις

- 24. Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει τη συγκρότηση ενός ή περισσότερων φορέων ισότητας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας όπως ορίζεται στην υπ' αριθ. 2 σύσταση γενικής πολιτικής της ECRI. Στις αρμοδιότητες του εν λόγω φορέα θα πρέπει, δυνάμει του νόμου, να περιλαμβάνονται τα ακόλουθα: επικουρία των θυμάτων, εξουσίες διενέργειας ανακριτικής έρευνας, δικαίωμα άσκησης δικαστικής προσφυγής και συμμετοχής σε δικαστικές διαδικασίες, παρακολούθηση της νομοθεσίας και παροχή συμβουλών σε νομοθετικές και εκτελεστικές αρχές, ενίσχυση της ευαισθητοποίησης της κοινωνίας σε θέματα που άπτονται του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων και προαγωγή των πολιτικών και πρακτικών που διασφαλίζουν την ίση μεταχείριση.

25. Ο νόμος θα πρέπει να ορίζει ότι οι οργανώσεις, όπως ενώσεις, σωματεία και λοιπά νομικά πρόσωπα, οι οποίες έχουν, σύμφωνα με τα οριζόμενα από την εθνική νομοθεσία κριτήρια, έννομο συμφέρον να καταπολεμούν το ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις, νομιμοποιούνται να προσφεύγουν ενώπιον των αστικών δικαστηρίων, να παρεμβαίνουν σε υποθέσεις διοικητικού δικαίου ή να προβαίνουν σε καταγγελίες ποινικής φύσεως, ακόμη και στην περίπτωση που δεν προσδιορίζεται το θύμα. Στην αντίθεση περίπτωση, είναι απαραίτητη η συναίνεση του θύματος για το σκοπό αυτό.
26. Ο νόμος θα πρέπει να εγγυάται τη χορήγηση δωρεάν νομικής βοήθειας και, εφόσον είναι απαραίτητο, τον ορισμό δικηγόρου από το δικαστήριο για όσα θύματα επιθυμούν να προσφύγουν στη δικαιοσύνη ως προσφεύγοντες ή ενάγοντες και δεν διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους για το σκοπό αυτό. Εάν παραστεί ανάγκη, θα πρέπει να παρέχονται δωρεάν υπηρεσίες διερμηνείας.
27. Ο νόμος θα πρέπει να προστατεύει από οποιαδήποτε μέτρα αντιποίνων τα άτομα που ισχυρίζονται ότι είναι θύματα αδικημάτων φυλετικού χαρακτήρα ή φυλετικών διακρίσεων, τα άτομα που καταγγέλλουν τέτοιου είδους πράξεις ή όσα παρέχουν αποδεικτικά στοιχεία.
28. Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει ότι ένα ή περισσότερα ανεξάρτητα σώματα είναι αρμόδια για τη διεξαγωγή ανακριτικής έρευνας όσον αφορά τις εικαζόμενες πράξεις διάκρισης που διαπράττονται από μέλη της αστυνομίας, υπαλλήλους υπεύθυνους για τον έλεγχο των συνόρων, μέλη του στρατού και προσωπικό σωφρονιστικών καταστημάτων.

Αιτιολογική έκθεση της υπ' αριθ. 7 σύστασης γενικής πολιτικής της ECRl περί εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων

Εισαγωγή

1. Η παρούσα σύσταση γενικής πολιτικής (εφεξής, Σύσταση) επικεντρώνεται στα βασικά στοιχεία της εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Μολονότι η ECRl γνωρίζει ότι τα νομικά μέσα μόνο δεν επαρκούν για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού, πιστεύει ότι η εθνική νομοθεσία κατά του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική καταπολέμηση των εν λόγω φαινομένων.
2. Στο πλαίσιο της ανά χώρα προσέγγισης που ακολουθεί, η ECRl συνιστά τακτικά στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης να θεσπίζουν αποτελεσματικά νομικά μέτρα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Με την παρούσα Σύσταση επιδιώκεται η επισκόπηση των εν λόγω μέτρων, καθώς και η διευκρίνιση και η συμπλήρωση των σχετικών συστάσεων που διατυπώνονται στις ανά χώρα εκθέσεις της ECRl. Επίσης, σκοπός της Σύστασης είναι να συμπεριλάβει τις γενικές αρχές των διεθνών νομικών πράξεων οι οποίες μνημονεύονται στο προοίμιο.
3. Η ECRl πιστεύει ότι η κατάλληλη νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων θα πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις σε όλους τους τομείς του δικαίου, ήτοι στο συνταγματικό, το αστικό, το διοικητικό και το ποινικό δίκαιο. Μόνο αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τα εν λόγω προβλήματα κατά τρόπο όσο το δυνατόν πιο διεξοδικό, αποτελεσματικό και ικανοποιητικό από την πλευρά του θύματος. Στον τομέα της καταπολέμησης του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, το αστικό και το διοικητικό δίκαιο προβλέπουν συχνά ευέλικτα νομικά μέσα τα οποία ενδέχεται να διευκολύνουν την προσφυγή του θύματος στη δικαιοσύνη. Το ποινικό δίκαιο έχει συμβολική επίδραση, καθώς ενισχύει την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας όσον αφορά τη βαρύτητα του φαινομένου του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, και λειτουργεί σε μεγάλο βαθμό ως ανασταλτικός παράγοντας, υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζεται αποτελεσματικά. Η ECRl έλαβε υπόψη της ότι οι δυνατότητες που προσφέρουν οι διαφορετικοί τομείς του δικαίου είναι συμπληρωματικές. Ειδικότερα, όσον αφορά την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων, η ECRl συνιστά στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης να θεσπίσουν διατάξεις του συνταγματικού, αστικού και διοικητικού δικαίου και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να θεσπίσουν πρόσθετες διατάξεις ποινικού δικαίου.

4. Τα απαιτούμενα νομικά μέτρα για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων σε εθνικό επίπεδο παρουσιάζονται με τη μορφή βασικών στοιχείων τα οποία θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην εθνική νομοθεσία των κρατών μελών. Η ECRI τονίζει ότι τα συνιστώμενα μέτρα συνάδουν προς τα διάφορα νομικά συστήματα, είτε πρόκειται για *common law* (εθιμικό δίκαιο) είτε για αστικό δίκαιο είτε για αστικό-εθιμικό δίκαιο. Επιπλέον, τα στοιχεία που η ECRI θεωρεί βασικά για τη διαμόρφωση αποτελεσματικού νομικού πλαισίου κατά του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων δύναται να προσαρμοστούν στις συγκεκριμένες συνθήκες της κάθε χώρας, δηλαδή είναι δυνατό να ορίζονται σε έναν μόνο ειδικό νόμο ή σε διάφορους τομείς της εθνικής νομοθεσίας (αστικό δίκαιο, διοικητικό δίκαιο και ποινικό δίκαιο). Τα εν λόγω βασικά στοιχεία μπορούν επίσης να περιλαμβάνονται σε ευρύτερη νομοθεσία που άπτεται της καταπολέμησης του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Για παράδειγμα, κατά τη θέσπιση νομικών μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν την απαγόρευση όχι μόνο των φυλετικών διακρίσεων, αλλά και συναφών μορφών διακρίσεων, όπως διακρίσεις λόγω φύλου, γενετήσιου προσανατολισμού, αναπηρίας, πολιτικών ή άλλων φρονημάτων, κοινωνικής προέλευσης, περιορισίας, γέννησης ή διακρίσεις άλλου χαρακτήρα. Τέλος, σε αρκετούς τομείς τα κράτη μέλη ενδέχεται απλώς να εφαρμόζουν γενικούς κανόνες, οι οποίοι δεν είναι αναγκαίο να συμπεριληφθούν στην παρούσα Σύσταση. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, στο αστικό δίκαιο όσον αφορά τη σωρευτική ευθύνη, την ευθύνη από αλλότριες πράξεις και τον καθορισμό αποζημιώσεων· στο ποινικό δίκαιο, όσον αφορά τις προϋποθέσεις ευθύνης και τη διαβάθμιση των ποινών· και στα ζητήματα δικονομικής φύσεως, όσον αφορά την οργάνωση και τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων.
5. Εν πάση περιπτώσει, τα εν λόγω βασικά στοιχεία αποτελούν απλώς ένα ελάχιστο κριτήριο, γεγονός που σημαίνει ότι συμβαδίζουν με νομικές διατάξεις οι οποίες εφαρμόζονται ή πρόκειται να εφαρμοστούν από ένα κράτος μέλος και προβλέπουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας έναντι του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, δεν θα πρέπει δε, σε καμία περίπτωση, να οδηγήσουν σε επίπεδο προστασίας χαμηλότερο από αυτό που ήδη υφίσταται σε ένα κράτος μέλος.

I. Ορισμοί

Παράγραφος 1 της Σύστασης

6. Στην παρούσα Σύσταση, ο όρος «ρατσισμός» πρέπει να νοείται με την ευρεία του έννοια που περιλαμβάνει φαινόμενα όπως η ξενοφοβία, ο αντισιμιτισμός και η μισαλλοδοξία. Όσον αφορά τους λόγους που αναφέρονται στους ορισμούς του ρατσισμού και της άμεσης και έμμεσης φυλετικής διάκρισης (παράγραφος 1 της Σύστασης), η Σύσταση καλύπτει τη γλώσσα, τη θρησκεία και την ιθαγένεια², πλέον των λόγων που περιλαμβάνονται συνήθως στις σχετικές νομικές πράξεις περί καταπολέμησης του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, όπως η φυλή, το χρώμα και η εθνική ή εθνοτική καταγωγή. Η προσθήκη των λόγων αυτών στους ορισμούς του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων συνδέεται με την εντολή που έχει λάβει η ECRI, η οποία συνίσταται στην καταπολέμηση του ρατσισμού, του αντισιμιτισμού, της

² Η ECRI χρησιμοποιεί τον όρο «ιθαγένεια» όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος α) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Ιθαγένεια: «με τον όρο 'ιθαγένεια' νοείται ο νομικός δεσμός μεταξύ ενός προσώπου και ενός κράτους και δεν δηλώνεται η εθνοτική καταγωγή του προσώπου αυτού».

ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας. Κατά τη γνώμη της ECRI, οι έννοιες αυτές, οι οποίες διαφοροποιούνται με την πάροδο του χρόνου, αναφέρονται σήμερα σε πράξεις που στρέφονται εναντίον ατόμων ή ομάδων ατόμων λόγω της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, της γλώσσας, της ιθαγένειας και της εθνικής και εθνοτικής τους καταγωγής. Επομένως, με τις εκφράσεις «ρατσισμός» και «φυλετικές διακρίσεις» που αναφέρονται στη Σύσταση νοείται το σύνολο των φαινομένων τα οποία καλύπτει η εντολή που έχει λάβει η ECRI. Η ερμηνεία της εθνικής καταγωγής περιλαμβάνει ενίοτε την έννοια της ιθαγένειας, η οποία ωστόσο συγκαταλέγεται επί τούτου, πλέον της εθνικής καταγωγής, στον κατάλογο των λόγων, προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν παράλειψή της. Η χρήση της έκφρασης «λόγοι όπως» στους ορισμούς του ρατσισμού και της άμεσης και έμμεσης φυλετικής διάκρισης αποσκοπεί στην κατάρτιση ενός ανοικτού καταλόγου λόγων που, ως εκ τούτου, θα διαμορφώνεται ανάλογα με την εξέλιξη της κοινωνίας. Εντούτοις, στο ποινικό δίκαιο θα μπορούσε να καταρτιστεί ένας διεξοδικός κατάλογος, προκειμένου να τηρείται η αρχή των προβλέψιμων δυνατοτήτων που διέπει τον τομέα αυτό του δικαίου.

7. Σε αντίθεση με τον ορισμό της φυλετικής διάκρισης (στοιχεία β) και γ) της παραγράφου 1 της Σύστασης), ο οποίος θα πρέπει να περιλαμβάνεται στη νομοθεσία, ο ορισμός του ρατσισμού παρέχεται για τους σκοπούς της Σύστασης, τα δε κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν εάν θα ορίσουν ή όχι το ρατσισμό στη νομοθεσία τους. Εάν αποφασίσουν να τον ορίσουν, ενδέχεται να υιοθετήσουν, όσον αφορά το ποινικό δίκαιο, ένα σαφέστερο ορισμό από αυτόν που αναφέρεται στο στοιχείο α) της παραγράφου 1, προκειμένου να τηρήσουν τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν τον εν λόγω τομέα του δικαίου. Η εκδήλωση του ρατσισμού δεν προϋποθέτει απαραίτητα ότι ένας ή περισσότεροι από τους καθοριζόμενους λόγους αποτελούν το μοναδικό ή τον καθοριστικό παράγοντα που συντελεί στην καταφρόνηση ή την έννοια της ανωτερότητας· αρκεί οι λόγοι αυτοί να συγκαταλέγονται στους παράγοντες που συντελούν στην καταφρόνηση ή την έννοια της ανωτερότητας.
8. Οι ορισμοί της άμεσης και της έμμεσης φυλετικής διάκρισης που περιλαμβάνονται στα στοιχεία β) και γ) της παραγράφου 1 της Σύστασης είναι εμπνευσμένοι από τους ορισμούς που αναφέρονται στην οδηγία 2000/43/EK του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, στην οδηγία 2000/78/EK του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, καθώς και στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σύμφωνα με την εν λόγω νομολογία, η διαφορετική μεταχείριση αποτελεί πράξη διάκρισης εάν δεν δικαιολογείται αντικειμενικά και λογικά. Η αρχή αυτή ισχύει για τη διαφορετική μεταχείριση η οποία βασίζεται σε οποιονδήποτε από τους λόγους που αναφέρονται στον ορισμό της φυλετικής διάκρισης. Ωστόσο, η διαφορετική μεταχείριση λόγω φυλής, χρώματος και εθνοτικής καταγωγής ενδέχεται να δικαιολογείται αντικειμενικά και λογικά μόνο σε εξαιρετικά περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων. Για παράδειγμα, όσον αφορά τον τομέα της εργασίας, στην περίπτωση που το χρώμα αποτελεί ουσιώδη και καθοριστική επαγγελματική απαίτηση, εξαιτίας της φύσης των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή των συνθηκών υπό τις οποίες εκτελούνται, η διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται στο λόγο αυτό ενδέχεται να δικαιολογείται αντικειμενικά και λογικά. Γενικότερα, η έννοια

της αντικειμενικής και λογικής δικαιολόγησης θα πρέπει να ερμηνεύεται όσο το δυνατόν αυστηρότερα σε σχέση με τη διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε κάποιον από τους καθοριζόμενους λόγους.

II. Συνταγματικό δίκαιο

9. Στη Σύσταση, ο όρος «Σύνταγμα» θα πρέπει να νοείται με την ευρεία του έννοια, που περικλείει τους βασικούς νόμους, καθώς και τους γραπτούς και άγραφους βασικούς κανόνες. Στις παραγράφους 2 και 3, η Σύσταση προβλέπει ορισμένες αρχές οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο Σύνταγμα και να τίθενται σε εφαρμογή με νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις.

Παράγραφος 2 της Σύστασης

10. Στην παράγραφο 2 της Σύστασης προβλέπεται η δυνατότητα της δια νόμου θέσπισης εξαιρέσεων όσον αφορά την αρχή της ίσης μεταχείρισης, υπό τον όρο ότι δεν αποτελούν πράξεις διάκρισης. Σύμφωνα με τους ορισμούς της διάκρισης που αναφέρονται στα στοιχεία β) και γ) της παραγράφου 1 της Σύστασης, ο εν λόγω όρος πληρούται όταν οι εξαιρέσεις δικαιολογούνται αντικειμενικά και λογικά. Η αρχή αυτή ισχύει για όλες τις εξαιρέσεις, συμπεριλαμβανομένων όσων καθιερώνουν τη διαφορετική μεταχείριση βάσει ιθαγένειας.

Παράγραφος 3 της Σύστασης

11. Σύμφωνα με την παράγραφο 3 της Σύστασης, το Σύνταγμα θα πρέπει να ορίζει ότι δύναται να τίθενται περιορισμοί στην άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι με σκοπό την καταπολέμηση του ρατσισμού. Στα άρθρα 10 (2) και 11 (2) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου παρατίθενται οι στόχοι που ενδεχομένως δικαιολογούν τους περιορισμούς των ελευθεριών αυτών. Παρόλο που η καταπολέμηση του ρατσισμού δεν μνημονεύεται ως ένας εξ αυτών, σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συγκαταλέγεται στους εν λόγω στόχους. Δυνάμει των ανωτέρω άρθρων της Σύμβασης, οι εν λόγω περιορισμοί θα πρέπει να ορίζονται από το νόμο και να θεωρούνται αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία.

III. Αστικό και διοικητικό δίκαιο

Παράγραφος 4 της Σύστασης

12. Σύμφωνα με την παράγραφο 4 της Σύστασης, ο νόμος θα πρέπει να ορίζει με σαφήνεια και να απαγορεύει την άμεση και την έμμεση φυλετική διάκριση. Ο ορισμός της άμεσης και της έμμεσης φυλετικής διάκρισης περιλαμβάνεται στα στοιχεία β) και γ) της παραγράφου 1. Το νόημα της έκφρασης «διαφορετική μεταχείριση» είναι ευρύ και περικλείει κάθε διάκριση, αποκλεισμό, περιορισμό, προτίμηση ή παράλειψη, είτε συνέβη στο παρελθόν είτε συμβαίνει στο παρόν είτε ενδέχεται να συμβεί στο μέλλον. Ο όρος «λόγος» πρέπει να περιλαμβάνει λόγους πραγματικούς ή τεκμαιρόμενους. Για παράδειγμα, εάν ένα άτομο τυγχάνει δυσμενούς μεταχείρισης εξαιτίας της υπόθεσης ότι είναι μουσουλμάνος, ενώ στην πραγματικότητα δεν είναι, η δυσμενής μεταχείριση εξακολουθεί να αποτελεί διάκριση λόγω θρησκείας.

13. Οι πράξεις διάκρισης σπάνια βασίζονται μόνο σε έναν ή περισσότερους από τους καθοριζόμενους λόγους· συνήθως οφείλονται σε άλλους παράγοντες σε συνδυασμό με τους λόγους αυτούς. Επομένως, για να υπάρξει διάκριση αρκεί ένας από τους καθοριζόμενους λόγους να αποτελεί έναν από τους παράγοντες που συντελούν στη διαφορετική μεταχείριση. Θα πρέπει, ως εκ τούτου, να αποφεύγεται η χρήση περιοριστικών εκφράσεων, όπως «διαφορετική μεταχείριση βασιζόμενη εξ ολοκλήρου ή αποκλειστικά σε λόγους όπως...».

Παράγραφος 5 της Σύστασης

14. Η παράγραφος 5 της Σύστασης προβλέπει τη δυνατότητα θέσπισης προσωρινών ειδικών μέτρων που αποσκοπούν είτε στην πρόληψη ή την αντιστάθμιση της μειονεκτικής θέσης στην οποία περιέρχονται άτομα για τους καθοριζόμενους λόγους είτε ακόμη στην ενθάρρυνση της πλήρους συμμετοχής τους σε όλους τους τομείς του βίου. Ένα παράδειγμα προσωρινών ειδικών μέτρων που αποσκοπούν στην πρόληψη ή την αντιστάθμιση της μειονεκτικής θέσης η οποία σχετίζεται με τους καθοριζόμενους λόγους είναι το ακόλουθο: ένας ιδιοκτήτης εργοστασίου ο οποίος δεν απασχολεί μαύρους υπαλλήλους ως διευθυντικά στελέχη, έχει όμως πολλούς μαύρους υπαλλήλους στη μονάδα συναρμολόγησης, μπορεί να διοργανώσει πρόγραμμα κατάρτισης για μαύρους εργάτες που επιθυμούν να πάρουν προαγωγή. Ένα παράδειγμα προσωρινών ειδικών μέτρων που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της πλήρους συμμετοχής, σε όλους τους τομείς του βίου, ατόμων που χαρακτηρίζονται διαφορετικά βάσει των καθοριζόμενων λόγων είναι το ακόλουθο: η αστυνομία θα μπορούσε να διοργανώσει εκστρατεία πρόσληψης προσωπικού, ούτως ώστε να ενθαρρύνει την υποβολή αιτήσεων υποψηφιότητας ιδίως από μέλη ορισμένων εθνοτικών ομάδων με χαμηλή εκπροσώπηση στο αστυνομικό σώμα.

Παράγραφος 6 της Σύστασης

15. Στην παράγραφο 6 της Σύστασης αναφέρονται ειδικά ορισμένες πράξεις οι οποίες θα πρέπει να θεωρούνται, δυνάμει του νόμου, μορφές διάκρισης. Θεωρητικά, η εφαρμογή των γενικών νομικών αρχών και ο ορισμός της διάκρισης θα πρέπει να επιτρέπουν την κάλυψη των εν λόγω πράξεων. Ωστόσο, στην πράξη αποδεικνύεται ότι οι εν λόγω πράξεις συχνά τείνουν να παραβλέπονται ή να εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας. Επομένως, χάριν αποτελεσματικότητας, μπορεί να χρειάζεται ο νόμος να ορίζει ρητά ότι οι εν λόγω πράξεις θεωρούνται μορφές διάκρισης.
16. Μεταξύ των πράξεων τις οποίες η Σύσταση αναφέρει ειδικά ως μορφές διάκρισης, οι ακόλουθες χρήζουν σύντομης επεξήγησης:
- Διαχωρισμός είναι η πράξη με την οποία ένα (φυσικό ή νομικό) πρόσωπο ξεχωρίζει άλλα πρόσωπα βάσει ενός από τους καθοριζόμενους λόγους, χωρίς αντικειμενική και λογική δικαιολόγηση, σύμφωνα με τον προτεινόμενο ορισμό της διάκρισης. Κατά συνέπεια, η εθελούσια πράξη κατά την οποία ένα πρόσωπο ξεχωρίζει εαυτόν από τρίτους βάσει ενός από τους καθοριζόμενους λόγους δεν συνιστά διαχωρισμό.
 - Η εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης δια συσχετισμού λαμβάνει χώρα όταν ένα άτομο υφίσταται διακρίσεις λόγω της σχέσης ή των επαφών που διατηρεί με ένα ή περισσότερα άτομα τα οποία

χαρακτηρίζονται διαφορετικά βάσει ενός από τους καθοριζόμενους λόγους. Αυτό, για παράδειγμα, ισχύει στην περίπτωση άρνησης πρόσληψης ενός ατόμου, επειδή έχει παντρευτεί άτομο που ανήκει σε ορισμένη εθνοτική ομάδα.

- Η αναγγελθείσα πρόθεση εφαρμογής διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να θεωρείται διάκριση, ακόμα και στην περίπτωση απουσίας συγκεκριμένου θύματος. Για παράδειγμα, μια αγγελία για θέση εργασίας που αποκλείει τους Ρόμα/Τσιγγάνους θα πρέπει να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας, ακόμη και αν κανένα μέλος της εν λόγω κοινότητας δεν υπέβαλε στην ουσία αίτηση.

Παράγραφος 7 της Σύστασης

17. Σύμφωνα με την παράγραφο 7 της Σύστασης, η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να ισχύει για όλους τους τομείς. Όσον αφορά τον τομέα της απασχόλησης, η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να καλύπτει την πρόσβαση στην απασχόληση, την εργασία και την αυτοαπασχόληση, καθώς και τις συνθήκες εργασίας, τις αμοιβές, τις προαγωγές και τις απολύσεις.
18. Όσον αφορά την ιδιότητα μέλους σε επαγγελματικές οργανώσεις, η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να καλύπτει: την ιδιότητα μέλους σε οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε οργάνωση τα μέλη της οποίας ασκούν συγκεκριμένο επάγγελμα· τη συμμετοχή σε τέτοιου είδους οργανώσεις· τα οφέλη που παρέχουν οι εν λόγω οργανώσεις.
19. Όσον αφορά την εκπαίδευση, η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να καλύπτει την προσχολική, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Επιπλέον, η πρόσβαση στην εκπαίδευση δεν θα πρέπει να εξαρτάται από το μεταναστευτικό καθεστώς στο οποίο υπάγονται τα παιδιά ή οι γονείς τους.
20. Όσον αφορά την κατάρτιση, η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να καλύπτει την αρχική και συνεχή επαγγελματική κατάρτιση, όλα τα είδη και τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, την επιμόρφωση και τον επαγγελματικό αναπροσανατολισμό, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής πείρας.
21. Όσον αφορά τη στέγαση, η διακριτική μεταχείριση θα πρέπει να απαγορεύεται ιδίως σε σχέση με την εξασφάλιση στέγης, τους όρους στέγασης και τη λύση μισθωτηρίων συμβολαίων.
22. Όσον αφορά την υγεία, η διακριτική μεταχείριση θα πρέπει να απαγορεύεται ιδίως σε σχέση με την εξασφάλιση περίθαλψης και θεραπείας και με τον τρόπο με τον οποίο παρέχεται η περίθαλψη και χορηγείται στους ασθενείς θεραπευτική αγωγή.
23. Όσον αφορά την κοινωνική προστασία, η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να καλύπτει την κοινωνική ασφάλιση, τις κοινωνικές παροχές, τα κοινωνικά βοηθήματα (επίδομα στέγης, επίδομα για νέους), καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι αποδέκτες κοινωνικής προστασίας.

24. Όσον αφορά τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προορίζονται για το κοινό και τους κοινόχρηστους χώρους, η διακριτική μεταχείριση θα πρέπει να απαγορεύεται, για παράδειγμα, κατά την αγορά αγαθών σε κατάσταση, κατά την υποβολή αίτησης για χορήγηση δανείου σε τράπεζα και όσον αφορά την είσοδο σε κέντρα νυχτερινής διασκέδασης, καφετέριες ή εστιατόρια. Η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης δεν θα πρέπει να απευθύνεται μόνο σε όσους παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες σε τρίτους, αλλά και σε όσους λαμβάνουν αγαθά και υπηρεσίες από τρίτους, όπως στην περίπτωση μιας εταιρείας που επιλέγει τους προμηθευτές ενός συγκεκριμένου αγαθού ή τους φορείς παροχής μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας βάσει ενός από τους καθοριζόμενους λόγους.
25. Όσον αφορά την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, ο εν λόγω τομέας καλύπτει το δίκαιο του ανταγωνισμού, τις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων και τις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων και κράτους.
26. Ο τομέας των δημόσιων υπηρεσιών περιλαμβάνει τις δραστηριότητες της αστυνομίας και άλλων οργάνων επιβολής του νόμου, των υπαλλήλων που είναι υπεύθυνοι για τον έλεγχο των συνόρων, των μελών του στρατού και του προσωπικού σωφρονιστικών καταστημάτων.

Παράγραφος 8 της Σύστασης

27. Σύμφωνα με την παράγραφο 8 της Σύστασης, ο νόμος θα πρέπει να υποχρεώνει τις δημόσιες αρχές να προάγουν την ισότητα και να αποτρέπουν την εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Οι υποχρεώσεις με τις οποίες επιφορτίζονται οι αρχές αυτές θα πρέπει να διατυπώνονται όσο το δυνατόν σαφέστερα στο νόμο. Για το σκοπό αυτό, οι δημόσιες αρχές θα μπορούσαν να αναλάβουν την υποχρέωση κατάρτισης και υλοποίησης «προγραμμάτων ισότητας» με τη συνδρομή του φορέα ισότητας που αναφέρεται στην παράγραφο 24 της Σύστασης. Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει την τακτική αξιολόγηση των προγραμμάτων ισότητας, την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων τους, καθώς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς εφαρμογής και τη δυνατότητα επιβολής των εν λόγω προγραμμάτων δια της νομικής οδού, κυρίως με τη μεσολάβηση του φορέα ισότητας. Ένα πρόγραμμα ισότητας μπορεί, για παράδειγμα, να προβλέπει το διορισμό αρμοδίου επικοινωνίας ο οποίος θα ασχολείται με ζητήματα φυλετικών διακρίσεων και παρενόχλησης ή τη διοργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης προσωπικού με θέμα τη διακριτική μεταχείριση. Ως προς την υποχρέωση προαγωγής της ισότητας και αποσόβησης της διακριτικής μεταχείρισης, το πεδίο εφαρμογής της Σύστασης καλύπτει μόνο τις δημόσιες αρχές· θα ήταν, εντούτοις, επιθυμητό να ισχύει ανάλογη υποχρέωση και για τον ιδιωτικό τομέα.

Παράγραφος 10 της Σύστασης

28. Σύμφωνα με την παράγραφο 10 της Σύστασης, σε επείγουσες περιπτώσεις, τα θύματα της διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να μπορούν να προσφεύγουν σε ταχείες διαδικασίες οι οποίες οδηγούν σε προσωρινές αποφάσεις. Οι διαδικασίες αυτές είναι σημαντικές σε καταστάσεις όπου οι άμεσες επιπτώσεις της εικαζόμενης πράξης διάκρισης είναι ιδιαίτερα σοβαρές ή ακόμη και ανεπανόρθωτες. Για παράδειγμα, τα θύματα έξωσης που συνιστά πράξη διακριτικής μεταχείρισης θα πρέπει να είναι σε θέση να αναστείλουν το μέτρο αυτό

μέσω προσωρινής δικαστικής απόφασης, εν αναμονή της οριστικής απόφασης της υπόθεσης.

Παράγραφος 11 της Σύστασης

29. Δεδομένων των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ενάγοντες ως προς τη συλλογή των απαιτούμενων αποδεικτικών στοιχείων σε υποθέσεις διακριτικής μεταχείρισης, ο νόμος θα πρέπει να διευκολύνει την απόδειξη της διάκρισης. Για το λόγο αυτό, σύμφωνα με την παράγραφο 11 της Σύστασης, ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει την κατανομή του βάρους της απόδειξης σε ανάλογες υποθέσεις. Η κατανομή του βάρους της απόδειξης σημαίνει ότι ο ενάγων θα πρέπει να προσαγάγει στοιχεία από τα οποία τεκμαίρεται η εκδήλωση διακριτικής μεταχείρισης, γεγονός που μεταθέτει στον εναγόμενο το βάρος της απόδειξης για τη μη εκδήλωση διάκρισης. Επομένως, στην περίπτωση εικαζόμενης άμεσης φυλετικής διάκρισης, ο εναγόμενος πρέπει να αποδείξει ότι η διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται αντικειμενικά και λογικά. Για παράδειγμα, εάν απαγορευθεί η είσοδος σε μια πισίνα σε παιδιά της κοινότητας των Ρόμα/Τσιγγάνων, ο ενάγων αρκεί να αποδείξει ότι η είσοδος απαγορεύθηκε σε αυτά τα παιδιά αλλά επιτράπηκε σε παιδιά που δεν ανήκουν στην κοινότητα των Ρόμα/Τσιγγάνων. Στη συνέχεια, ο εναγόμενος οφείλει να αποδείξει ότι η εν λόγω απαγόρευση εισόδου βασίστηκε σε αντικειμενική και λογική δικαιολογία, για παράδειγμα, στο γεγονός ότι τα παιδιά αυτά δεν διέθεταν τους απαιτούμενους για την είσοδο στην πισίνα σκούφους κολύμβησης. Η ίδια αρχή θα πρέπει να ισχύει και για περιπτώσεις εικαζόμενης έμμεσης φυλετικής διάκρισης.
30. Όσον αφορά το δικαίωμα απόκτησης των απαιτούμενων αποδείξεων και στοιχείων, τα δικαστήρια θα πρέπει να διαθέτουν όλες τις κατάλληλες σχετικές εξουσίες. Οι εν λόγω εξουσίες θα πρέπει επίσης να εκχωρούνται σε κάθε φορέα ισότητας που είναι αρμόδιος να αποφαινεται επί ατομικών αιτιάσεων διακριτικής μεταχείρισης (βλέπε παράγραφο 21 της υπ' αριθ. 2 σύστασης γενικής πολιτικής).

Παράγραφος 12 της Σύστασης

31. Στην παράγραφο 12 της Σύστασης αναφέρεται ότι ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις όσον αφορά τις περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης. Εκτός από την καταβολή αποζημίωσης για υλικές ζημιές και ηθική βλάβη, οι κυρώσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα όπως η αποκατάσταση των απολεσθέντων δικαιωμάτων. Για παράδειγμα, το δικαστήριο θα πρέπει να εξουσιοδοτείται δια του νόμου να διατάσσει την επανεισδοχή σε εταιρεία ή διαμέρισμα, υπό την αίρεση ότι δεν καταπατούνται τα δικαιώματα τρίτων. Στην περίπτωση άρνησης πρόσληψης ενός ατόμου λόγω εφαρμογής διακριτικής μεταχείρισης, ο νόμος θα πρέπει να ορίζει, κατά περίπτωση, ότι το δικαστήριο μπορεί να δώσει εντολή στον εργοδότη να προσφέρει εργασία στο άτομο που υπέστη διακριτική μεταχείριση.
32. Στην περίπτωση εφαρμογής διακριτικής μεταχείρισης από ιδιωτική σχολή, ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα απόσυρσης της άδειας διδασκαλίας της σχολής ή τη μη αναγνώριση των χορηγούμενων πτυχίων. Στην περίπτωση εφαρμογής διακριτικής μεταχείρισης από επιχείρηση ανοικτή στο κοινό, ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα απόσυρσης άδειας και παύσης λειτουργίας της επιχείρησης. Για παράδειγμα, στην περίπτωση εφαρμογής διακριτικής μεταχείρισης

από κέντρο νυχτερινής διασκέδασης, θα πρέπει να είναι δυνατή η απόσυρση της άδειας πώλησης οινοπνευματωδών ποτών.

33. Η αποζημίωση μη χρηματικής φύσεως, όπως η δημοσίευση όλης ή μέρους μιας δικαστικής απόφασης, ενδέχεται να είναι ουσιαστικής σημασίας για την απόδοση δικαιοσύνης σε περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης.
34. Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής προγράμματος θετικών μέτρων στον αυτουργό της διάκρισης. Πρόκειται για ένα σημαντικό είδος κύρωσης που συμβάλλει στην προώθηση της μακροπρόθεσμης αλλαγής σε μια οργάνωση. Για παράδειγμα, ο αυτουργός της διάκρισης θα μπορούσε να υποχρεούται να διοργανώνει για το προσωπικό που απασχολεί ειδικά προγράμματα κατάρτισης, τα οποία αποσκοπούν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Ο φορέας ισότητας θα πρέπει να συμμετέχει στην ανάπτυξη και την επίβλεψη τέτοιου είδους προγραμμάτων.

Παράγραφος 15 της Σύστασης

35. Σύμφωνα με την παράγραφο 15 της Σύστασης, ο νόμος θα πρέπει να ορίζει την απαγόρευση της παρενόχλησης που σχετίζεται με έναν από τους καθοριζόμενους λόγους. Ως παρενόχληση ορίζεται η συμπεριφορά που σχετίζεται με έναν από τους καθοριζόμενους λόγους και αποσκοπεί ή καταλήγει στην καταπάτηση της αξιοπρέπειας ενός ατόμου και την καλλιέργεια εκφοβιστικού, εχθρικού, υποβαθμιστικού, ταπεινωτικού ή προσβλητικού κλίματος. Στο μέτρο του δυνατού, η προστασία έναντι της παρενόχλησης που σχετίζεται με έναν από τους καθοριζόμενους λόγους θα πρέπει να αφορά τη συμπεριφορά τόσο του αυτουργού της παρενόχλησης όσο και άλλων προσώπων. Για παράδειγμα, θα πρέπει να είναι δυνατό, κατά περίπτωση, ο εργοδότης να θεωρείται υπεύθυνος για παρενόχληση που διαπράχθηκε από συναδέλφους, άλλους υπαλλήλους ή τρίτα μέρη (όπως πελάτες και προμηθευτές).

Παράγραφος 16 της Σύστασης

36. Στην παράγραφο 16 της Σύστασης αναφέρεται ότι ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει την υποχρέωση κατάργησης της δημόσιας χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων τα οποία υποδαυλίζουν το ρατσισμό. Για παράδειγμα, τα εν λόγω πολιτικά κόμματα δεν θα πρέπει να δικαιούνται δημόσια χρηματοδότηση της προεκλογικής τους εκστρατείας.

Παράγραφος 17 της Σύστασης

37. Στην παράγραφο 17 της Σύστασης αναφέρεται ότι ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα διάλυσης των οργανώσεων που υποδαυλίζουν το ρατσισμό. Εν πάση περιπτώσει, η διάλυση τέτοιων οργανώσεων μπορεί να πραγματοποιείται μόνο κατόπιν σχετικής απόφασης του δικαστηρίου. Το θέμα της διάλυσης των εν λόγω οργανώσεων εξετάζεται επίσης στην ενότητα IV - Ποινικό δίκαιο (βλέπε παραγράφους 43 και 49 της παρούσας αιτιολογικής έκθεσης).

IV. Ποινικό δίκαιο

Παράγραφος 18 της Σύστασης

38. Η Σύσταση περιορίζει την εμβέλεια ορισμένων ποινικών αδικημάτων που παρατίθενται στην παράγραφο 18, θέτοντας τον όρο ότι διαπράττονται «δημοσίως». Όπως αποδεικνύει η τρέχουσα πρακτική, σε ορισμένες περιπτώσεις η ρατσιστική συμπεριφορά δεν διώκεται, επειδή δεν θεωρείται ότι έχει δημόσιο χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι δεν είναι πολύ δύσκολο να πληρούται ο όρος του «δημόσιου χαρακτήρα» της πράξης. Για παράδειγμα, ο όρος αυτός θα πρέπει να πληρούται σε περιπτώσεις φράσεων που διατυπώνονται στη διάρκεια συνεδριάσεων νεοναζιστικών οργανώσεων ή που ανταλλάσσονται σε ομάδα συζήτησης στο Ίντερνετ.
39. Ορισμένα από τα αδικήματα που παρατίθενται στην παράγραφο 18 της Σύστασης αφορούν συμπεριφορά που στρέφεται εναντίον ενός «συνόλου ατόμων». Όπως αποδεικνύει η τρέχουσα πρακτική, οι νομικές διατάξεις που αποσκοπούν στην επιβολή κυρώσεων για ρατσιστική συμπεριφορά συχνά δεν καλύπτουν την εν λόγω συμπεριφορά, εκτός εάν στρέφεται εναντίον συγκεκριμένου ατόμου ή συγκεκριμένης ομάδας ατόμων. Επομένως, οι εκφράσεις που παραπέμπουν σε μεγαλύτερα σύνολα ατόμων, όπως οι αναφορές στους αιτούντες άσυλο ή τους αλλοδαπούς γενικά, συχνά δεν καλύπτονται από τις διατάξεις αυτές. Για το λόγο αυτό, στα στοιχεία α), β), γ) και δ) της παραγράφου 18 της Σύστασης δεν γίνεται λόγος για «ομάδα» αλλά για «σύνολο» ατόμων.
40. Ο όρος «δυσφήμιση» που περιλαμβάνεται στο στοιχείο β) της παραγράφου 18 θα πρέπει να χρησιμοποιείται με την ευρεία του έννοια που περιλαμβάνει κυρίως τη συκοφαντία και το λίβελο.
41. Στο στοιχείο ε) της παραγράφου 18 της Σύστασης γίνεται μνεία στα εγκλήματα γενοκτονίας, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και τα εγκλήματα πολέμου. Το έγκλημα γενοκτονίας θα πρέπει να νοείται όπως ορίζεται στο άρθρο II της Σύμβασης για την Πρόληψη και την Καταστολή του Εγκλήματος Γενοκτονίας και στο άρθρο 6 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (βλέπε παράγραφο 45 της παρούσας αιτιολογικής έκθεσης). Τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και τα εγκλήματα πολέμου θα πρέπει να νοούνται όπως ορίζονται στα άρθρα 7 και 8 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.
42. Το στοιχείο στ) της παραγράφου 18 της Σύστασης αφορά τη διάδοση, διανομή, παραγωγή ή αποθήκευση έγγραφου, εικονογραφημένου ή άλλου υλικού με ρατσιστικό περιεχόμενο. Στις έννοιες αυτές περιλαμβάνεται η διάδοση του εν λόγω υλικού μέσω Ίντερνετ. Υλικό τέτοιου είδους αποτελούν τα μέσα καταγραφής μουσικής, όπως δίσκοι, κασέτες και ψηφιακοί δίσκοι, τα εξαρτήματα υπολογιστών (π.χ. δισκέτες, λογισμικό), οι βιντεοκασέτες, τα DVD και τα παιχνίδια.
43. Το στοιχείο ζ) της παραγράφου 18 της Σύστασης προβλέπει την ποινικοποίηση ορισμένων πράξεων που σχετίζονται με ομάδες οι οποίες υποδαυλίζουν το ρατσισμό. Η έννοια της ομάδας περιλαμβάνει ιδίως *de facto* ομάδες, οργανώσεις, ενώσεις και πολιτικά κόμματα. Η Σύσταση ορίζει ότι θα πρέπει να απαγορεύεται η συγκρότηση ομάδας που υποθάλλει το ρατσισμό, απαγόρευση η οποία περιλαμβάνει επίσης τη διατήρηση ή την ανασυγκρότηση ομάδας η οποία έχει απαγορευθεί. Το θέμα της διάλυσης μιας ομάδας η οποία υποθάλλει το ρατσισμό

εξετάζεται επίσης στην ενότητα III – Αστικό και διοικητικό δίκαιο (βλέπε παράγραφο 37 της παρούσας αιτιολογικής έκθεσης), καθώς και στη συνέχεια (βλέπε παράγραφο 49 της παρούσας αιτιολογικής έκθεσης). Επιπλέον, η έννοια της «παροχής υποστήριξης» περιλαμβάνει πράξεις όπως η χρηματοδότηση της ομάδας, η εξασφάλιση άλλων υλικών αναγκών, η κατάρτιση ή απόκτηση εγγράφων.

44. Στο στοιχείο η) της παραγράφου 18 της Σύστασης αναφέρεται ότι ο νόμος θα πρέπει να επιβάλλει ποινές για φυλετικές διακρίσεις κατά την άσκηση καθηκόντων στο πλαίσιο δημόσιου λειτουργήματος ή επαγγέλματος. Όσον αφορά το ζήτημα αυτό, οι ορισμοί που παρατίθενται στα στοιχεία β) και γ) της παραγράφου 1 και στην παράγραφο 5 της Σύστασης εφαρμόζονται τηρουμένων των αναλογιών. Ως φυλετική διάκριση κατά την άσκηση καθηκόντων στο πλαίσιο δημόσιου λειτουργήματος ή επαγγέλματος νοείται κυρίως η άρνηση παροχής υπηρεσίας προοριζόμενης για το κοινό που συνιστά πράξη διάκρισης, όπως η άρνηση περίθαλψης ατόμου από νοσοκομείο και η άρνηση πώλησης προϊόντος, χορήγησης τραπεζικού δανείου ή άδειας εισόδου σε κέντρο νυχτερινής διασκέδασης, καφετέρια ή εστιατόριο, οι οποίες συνιστούν πράξεις διάκρισης.

Παράγραφος 19 της Σύστασης

45. Η παράγραφος 19 της Σύστασης ορίζει ότι ο νόμος πρέπει να επιβάλλει ποινές για τη γενοκτονία. Για το σκοπό αυτό, το έγκλημα γενοκτονίας θα πρέπει να νοείται όπως ορίζεται στο άρθρο II της Σύμβασης για την Πρόληψη και την Καταστολή του Εγκλήματος Γενοκτονίας και στο άρθρο 6 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ήτοι, ως «οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις διαπράττεται με σκοπό την ολοσχερή ή μερική εξόντωση μιας εθνικής, εθνοτικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας, όπως: δολοφονία μελών της ομάδας· πρόκληση σοβαρής σωματικής ή ψυχικής βλάβης σε μέλη της ομάδας· εσκεμμένη υποβολή της ομάδας σε βιοτικές συνθήκες που αναμένεται να οδηγήσουν στην ολοσχερή ή μερική εξόντωσή της· επιβολή μέτρων που αποσκοπούν στην παρεμπόδιση των γεννήσεων εντός της ομάδας· δια της βίας μεταφορά παιδιών της ομάδας σε άλλη ομάδα». Η Σύσταση αναφέρεται μόνο στην επιβολή ποινών για τη γενοκτονία και όχι για τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, δεδομένου ότι αυτά δεν έχουν απαραίτητα ρατσιστικό χαρακτήρα. Ωστόσο, στην αντίθετη περίπτωση, θα πρέπει να ισχύουν οι επιβαρυντικές περιστάσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 21 της Σύστασης.

Παράγραφος 20 της Σύστασης

46. Η παράγραφος 20 της Σύστασης ορίζει ότι η προτροπή, βοήθεια, εξώθηση ή απόπειρα διάπραξης οποιουδήποτε από τα ποινικά αδικήματα που αναφέρονται στις παραγράφους 18 και 19 θα πρέπει να συνιστά αξιόποινη πράξη. Η εν λόγω σύσταση ισχύει μόνο για όσα αδικήματα καθίσταται δυνατή η προτροπή, βοήθεια, εξώθηση ή απόπειρα διάπραξης.

Παράγραφος 21 της Σύστασης

47. Σύμφωνα με την παράγραφο 21 της Σύστασης, τα ρατσιστικά κίνητρα του αυτουργού ενός αδικήματος που δεν ορίζεται στις παραγράφους 18 και 19 θα πρέπει να αποτελούν επιβαρυντικές περιστάσεις. Επιπλέον, όπως ισχύει για τα ιδιώνυμα αδικήματα, ο νόμος δύναται να επιβάλλει ποινές για τα κοινά αδικήματα που έχουν όμως ρατσιστικά κίνητρα.

Παράγραφος 22 της Σύστασης

48. Σύμφωνα με την παράγραφο 22 της Σύστασης, ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει την ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων. Η εν λόγω ευθύνη θα πρέπει να αποδίδεται όταν το αδίκημα διαπράττεται για λογαριασμό του νομικού προσώπου από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, το οποίο ενεργεί ιδίως ως όργανο του νομικού προσώπου (για παράδειγμα, πρόεδρος ή διευθυντής) ή ως εκπρόσωπός του. Η ποινική ευθύνη νομικού προσώπου δεν αποκλείει την ποινική ευθύνη φυσικών προσώπων. Οι δημόσιες αρχές ενδέχεται να εξαιρούνται από την ποινική ευθύνη ως νομικά πρόσωπα.

Παράγραφος 23 της Σύστασης

49. Σύμφωνα με την παράγραφο 23 της Σύστασης, ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει παρεπόμενες ή εναλλακτικές κυρώσεις. Παραδείγματα των εν λόγω κυρώσεων είναι τα ακόλουθα: κοινωνική εργασία, συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης, στέρηση ορισμένων αστικών ή πολιτικών δικαιωμάτων (π.χ. το δικαίωμα άσκησης ορισμένων επαγγελματών ή καθηκόντων, το δικαίωμα του εκλέγειν ή του εκλέγεσθαι) ή δημοσίευση όλης ή μέρους μιας δικαστικής απόφασης. Όσον αφορά τα νομικά πρόσωπα, στον κατάλογο των πιθανών κυρώσεων συγκαταλέγονται, εκτός από την επιβολή προστίμων, τα εξής: απόρριψη ή διακοπή χορήγησης δημόσιων παροχών ή ενισχύσεων, απαγόρευση άσκησης εμπορικής δραστηριότητας, θέση υπό δικαστική εποπτεία, παύση λειτουργίας των εγκαταστάσεων που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη του αδικήματος, κατάσχεση του υλικού που χρησιμοποιήθηκε για τη διάπραξη του αδικήματος και διάλυση του νομικού προσώπου (σχετικά με το τελευταίο σημείο, βλέπε παραγράφους 37 και 43 της παρούσας αιτιολογικής έκθεσης).

V. Κοινές διατάξεις

Παράγραφος 24 της Σύστασης

50. Οι λεπτομέρειες όσον αφορά τη συγκρότηση φορέων ισότητας καθορίζονται στην υπ' αριθ. 2 σύσταση γενικής πολιτικής της ECRI.
51. Οι παράγραφοι 51 έως 55 διαγράφονται από την υπ' αριθ. 2 σύσταση γενικής πολιτικής της 7ης Δεκεμβρίου 2017.

Παράγραφος 25 της Σύστασης

56. Η παράγραφος 25 της Σύστασης ορίζει ότι οι οργανώσεις, όπως ενώσεις, σωματεία και λοιπά νομικά πρόσωπα, οι οποίες έχουν έννομο συμφέρον θα πρέπει να νομιμοποιούνται να υποβάλλουν καταγγελία. Η εν λόγω διάταξη είναι ουσιαστικής σημασίας στις περιπτώσεις που, για παράδειγμα, υπάρχει φόβος αντιποίνων κατά του θύματος. Επιπλέον, η δυνατότητα των εν λόγω οργανώσεων να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη για υποθέσεις φυλετικών διακρίσεων, χωρίς να γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένο θύμα, είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη διευθέτηση των υποθέσεων διακριτικής μεταχείρισης στις οποίες είναι δύσκολος ο προσδιορισμός θύματος ή των υποθέσεων που θίγουν απροσδιόριστο αριθμό θυμάτων.

Παράγραφος 27 της Σύστασης

57. Σύμφωνα με την παράγραφο 27 της Σύστασης, ο νόμος θα πρέπει να παρέχει προστασία από αντίποινα. Η προστασία αυτή δεν θα πρέπει να προορίζεται μόνο για το άτομο που κινεί δικαστικές διαδικασίες ή υποβάλλει καταγγελία, αλλά για όλους όσους προσάγουν αποδείξεις, στοιχεία ή παρέχουν άλλου είδους συνδρομή σε σχέση με τις δικαστικές διαδικασίες ή την καταγγελία. Η παροχή τέτοιου είδους προστασίας είναι ζωτικής σημασίας για την ενθάρρυνση των θυμάτων αδικημάτων φυλετικού χαρακτήρα και διακριτικής μεταχείρισης να υποβάλλουν καταγγελία στις αρμόδιες αρχές και την παρότρυνση των μαρτύρων να καταθέτουν ενώπιον του δικαστηρίου. Προκειμένου να είναι αποτελεσματικές, οι νομικές διατάξεις περί προστασίας από αντίποινα θα πρέπει να προβλέπουν κατάλληλες και σαφείς κυρώσεις, συμπεριλαμβανομένης ενδεχομένως της δυνατότητας έκδοσης δικαστικής απόφασης για λήψη ασφαλιστικών μέτρων με σκοπό την παύση των αντεκδικητικών πράξεων ή/και την αποζημίωση των θυμάτων τέτοιων πράξεων.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ένας πολιτικός οργανισμός ο οποίος ιδρύθηκε στις 5 Μαΐου 1949 από δέκα ευρωπαϊκές χώρες, με σκοπό την προώθηση μεγαλύτερης ενότητας μεταξύ των μελών του. Σήμερα αριθμεί 47 ευρωπαϊκά κράτη.³

Οι βασικοί στόχοι του Οργανισμού είναι η προαγωγή της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, καθώς και η κοινή αντιμετώπιση πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και νομικών ζητημάτων των κρατών μελών του.

Η μόνιμη έδρα του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι στο Στρασβούργο (Γαλλία). Βάσει του καταστατικού του, αποτελείται από δύο όργανα: την Επιτροπή Υπουργών και την Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Το Κογκρέσο Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών της Ευρώπης εκπροσωπεί τους φορείς της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης στα κράτη μέλη.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι η δικαστική αρχή η οποία είναι αρμόδια να αποφαίνεται επί καταγγελιών που υποβάλλονται εναντίον ενός κράτους από μεμονωμένα άτομα, ενώσεις ή άλλα συμβαλλόμενα κράτη λόγω παραβίασης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑΣ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) είναι ένα εποπτικό όργανο που συστάθηκε από την πρώτη διάσκεψη κορυφής αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η απόφαση σύστασης της ECRI περιλαμβάνεται στη Διακήρυξη της Βιέννης η οποία υιοθετήθηκε στις 9 Οκτωβρίου 1993 από την πρώτη διάσκεψη κορυφής. Το Ευρωπαϊκό Συνέδριο κατά του Ρατσισμού, το οποίο διεξήχθη στο Στρασβούργο τον Οκτώβριο του 2000, ζήτησε την ενίσχυση της δράσης της ECRI. Στις 13 Ιουνίου 2002, η Επιτροπή Υπουργών υιοθέτησε το νέο καταστατικό της ECRI, εδραιώνοντας τον ρόλο της ως ανεξάρτητου εποπτικού οργάνου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων το οποίο ειδικεύεται σε θέματα που αφορούν τον ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις.

Τα μέλη της ECRI συμμετέχουν σε προσωπική βάση και είναι ανεξάρτητα. Καθήκον της ECRI είναι η καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας στο επίπεδο της μεγάλης Ευρώπης και από την οπτική της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η δράση της ECRI καλύπτει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την καταπολέμηση της βίας, των διακρίσεων και των προκαταλήψεων με τις οποίες έρχονται αντιμέτωπα άτομα ή ομάδες ατόμων ιδίως λόγω της φυλής, του χρώματος, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιθαγένειας ή της εθνικής ή εθνοτικής τους καταγωγής.

Οι θεσμοθετημένες δραστηριότητες της ECRI είναι: η επιτήρηση ανά χώρα, η κατάρτιση Συστάσεων Γενικής Πολιτικής και οι σχέσεις με την κοινωνία των πολιτών.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ECRI και τις δραστηριότητές της, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τη Γραμματεία της στην ακόλουθη διεύθυνση:

Secretariat of the European Commission against
Racism and Intolerance
Council of Europe

F-67075 Strasbourg cedex

Τηλ: +33 (0)3 90 21 46 62

E-mail: ecri@coe.int

Δικτυακός τόπος: www.coe.int/ecri

³ Άγιος Μαρίνος, Αζερμπαϊτζάν, Αλβανία, Ανδόρρα, Αρμενία, Αυστρία, Βέλγιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Γεωργία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λιχτενστάιν, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Μαυροβούνιο, Μολδαβία, Μονακό, Νορβηγία, Ουγγαρία, Ουκρανία, Πολωνία, Πορτογαλία, «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας», Ρουμανία, Ρωσική Ομοσπονδία, Σερβία, Σλοβακική Δημοκρατία, Σλοβενία, Σουηδία, Τουρκία, Τσεχική Δημοκρατία, Φινλανδία.

